

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput V. Agitur de relationum Divinarum existentia, numero, ac
perfectione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

hypothesi solus Pater principium Filii & Spiritus Sancti, & per consequens, non recte concluderetur: A Patre nequit procedere Filius; igitur non est Filius, qui procedit à Patre. Sed non videtur etiam atque etiam hoc premendum esse argumentum.

ii
Objectio ul-
tima.
Opp. ultimo: *Spiratio* activa & *paternitas* sunt productiones duæ, ambæ in suo genere perfectissimæ: debent ergo duplicem habere terminum distinctum reipsa. Nec respondendum est duas illas productiones realiter non distinguui, cum unum principium alios, aliosque terminos habere possit.

Resp. dist. ant. Sunt productiones duæ solutio. cogitatione nostra, conc. sunt duæ reapse, nego: & argumentum retorqued; hæ duæ productiones *Paternitas* & *Spiratio*, cum non opponantur relative sunt una res indistincta; ergo hi duo termini Verbum & Amor essent reapse unus, si non opponerentur relative. Neque hoc argumentamur, quia ab uno principio plures termini prodire nequeant; sed quoniam in summa ac simplicissima re sunt insociabiles plures termini, nisi relatio oppositionis intersit

CAPUT V.

Agitur de relationum Divinarum existentia, numero, ac perfectione.

SUMMARIUM.

2. 3. & 4. Ostenditur, relationes concretè sumptas esse in Deo realiter, sumptas verò pro aliqua forma non esse res complexè significabiles, bene tamen incomplexe extra animam significabiles.
5. Probatur, relationes concretè spectatas in Deo tantum esse tres, acceptas autem

pro ipso respectu esse quatuor, ita tamen, ut tertia solum cum duabus præcedentibus sit incomplexe significabilis.
6. & 7. Propugnatur, easdem quomodocunque consideratas dicere infinitam quandam perfectionem, incomplexe tamen eundem D. Essentia significabilem.

De Existentia numero, & perfectione D. relationum.

REDEUNDUM est aliquantulum ad primum aditum, & vestibulum Philosophiæ. Didicimus illic relationem esse ordinem unius ad alterum, ut Patris ad Filium, similis ad simile: & hujus ordinis aliquando poni fundamentum in sola natura rerum, quæ dicuntur ad invicem; aliquando in accidenti quantitate, vel qualitate. In ipso limine logices illud insuper edocti sumus, nomina quædam esse concreta & significare rem aliquam cum forma, a qua denominationem aliquam adipiscitur: quædam verò abstracta potius hanc formam, quam illius substratum significantia. Ex his ea, quæ sunt quæsitæ, facillime poterunt enodari.

1.
Propositio de Relationibus D.

PROPOSITIO I. Si relationes accipiuntur *concretè*, id est, pro relativis quæ dicuntur ad invicem, sunt in Deo realiter; si pro forma aliqua, per quam constituuntur relativa, non sunt res aliqua *complexè* significabiles; sunt tamen res extra animam significabiles *incomplexè*, modo explicato 11. Capite præcedenti.

2.
Probatur 2. pars.

Tres habet partes theorema: & probatur pars prima. Nullo intellectu cogitante est Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus, & Pater generat Filium, Filius gignitur à Patre, Spiritus Sanctus procedit à Patre & Filio:

Ergo si Divinæ relationes accipiuntur concretè, videlicet pro personis, quæ ad invicem referuntur, sunt in Deo nullo humano cogitante intellectu. Præterea, ut dictum supra, Divinæ personæ realiter distinguuntur & distinguuntur se ipsis, quatenus referuntur ad invicem: Igitur si relatio accipitur pro personis, quæ ad invicem referuntur, realiter est in Deo, & extra mentem, & animam cogitantium. Rursus datur reapse in Deo, non dissentientibus Aureolo, & Ochamo, divinitas & substantia, quæ enunciat per nomen istud absolutum *Deus*: Ergo datur realiter in Deo relatio, E. G. *Paternitatis*, quæ exprimitur per nomen hoc relativum *Pater*: quippe utrumque nomen significat rem, quæ proculdubio vera est, & qualis per hæc nomina significatur.

Probatur pars altera. S. P. Augustinus in vii. de Trinit. cap. 1. n. 2. explanans relationem Patris ad Filium, docet Patrem esse aliquid ad seipsum, non enim potest relative dici ad aliquid, quod non est ad se, quomodo si non esset homo, id est, aliqua substantia, non esset qui relative Dominus diceretur: hanc autem relationem non esset comparandum illi, qua color refertur ad coloratum, cum color sit corporis, & quod corpus dicitur, dicatur ad se: at Pater,

3.
Probatur 2. pars.

ter, in quo idem est esse, quod sapere, referatur substantia sua. Si ergo relatio esset forma quædam *complexæ* significabilis, Pater non diceretur ad Filium substantia sua, sed per aliquid substantiæ suæ superadditum: At hoc dici nequit: Ergo relatio Patris ad Filium non est aliqua forma *complexæ* significabilis. Rursus nulla omnino res sive relatio, sive proprietas adest Deo, quæ non sit Deus, ut contra Gilbertum Porretanum definivit Concilium Remense, & Lateranense IV. adversus Abbatem Joachim. Est ergo hæc forma relationis ficta & commentitia.

4. Pars. Probat 3. Pars. Pars tertia sic probatur. Relatio est quædam res extra animam *incomplexæ* significabilis, si id, quo una Personarefertur ad aliam, sit cum ipsa una res summa, impartibilis, & quæ est quidquid est: Id, quo una Divina Persona refertur ad aliam, est cum eadem Persona una res summa, simplex, indistincta, & quæ est quidquid est: Ergo relatio, qua Divinæ personæ referuntur ad invicem, est quædam res extra animam *incomplexæ* significabilis. Non militant adversus hanc propositionem aliorum contorta & aculeata sophismata.

5. Propositio 2. de relationibus. PROPOSITIO II. Si relationes accipiuntur concrete & pro relativis sunt in Deo tantum tres, si vero pro respectu & ordine, possunt admitti quatuor, sed tertia est solum cum duabus præcedentibus significabilis *incomplexæ*.

Probatur tripliciter. Evidens est quantum ad singulas partes hæc propositio. Quantum ad primam; quoniam tres sunt in Deo personæ, quæ referuntur ad invicem: Igitur si relatio pro ipsis personis accipitur, triplex in Deo est. Quantum ad alteram partem; quia est in Patre ordo generantis ad genitum: in Filio ordo geniti ad generantem; in Patre & Filio ordo spirantis ad Spiritum: in Spiritu Sancto ordo spirati ad spirans: utro singulari numero, quod Pater & Filius unum sint Spiritus Sancti principium. Quantum ad partem tertiam; quia relatio spirantis non opponitur relative neque cum relatione generantis, neque cum relatione geniti; & consequenter à neutra distinguitur, nec est cum his simul significabilis *complexæ*, quomodo nulla relatio *complexæ* significabilis est cum natura; ut constat ex præcedenti propositione. Ex quibus constat relationes oppositas, quibus constituuntur personæ, tres tantum esse, non quatuor. Atque distincta hoc pacto propositione comprimuntur Scholasticorum conflictus.

6. PROPOSITIO III. Quomodocunque accipiantur in Deo relationes, sunt infinita quædam perfectio, *incomplexæ* rationem cum Divina essentia significabilis. Propositio de relationibus.

Probatio. Vel enim accipis relationem pro relativis, ut sunt, vel ut referuntur ad invicem: si ut sunt, est summa perfectio esse Deum; si ut referuntur ad invicem, est pariter perfectio summa esse Patrem, esse Filium, esse Spiritum Sanctum: At Divinæ relationes nihil omnino sunt, quam Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus, prout dicuntur ad invicem. Ergo Divinæ relationes, quomodolibet accipiantur, sunt summa quædam & infinita perfectio. Quod vero non sint perfectio aliqua *complexæ* cum essentia significabilis; sequitur ex dictis: Nam si *complexæ* significabilis esset, perfectio relationis alia esset à perfectione substantiæ, nec Trinitas foret res una summa & incomprehensibilis, nec inter Divinas personas salvaretur æqualitas. Quoniam vero est in Deo una tantum perfectio, uti una substantia, una essentia, una res summa: propterea dixi Divinas relationes esse perfectionem, non, ut alii complures Theologi, perfectiones.

7. Corollarium. Consequitur ex dictis I. unam rem summam in Deo esse essentiam & personam, ut demonstravimus cum Augustino lib. 11. cap. 3. Prop. 2. ad 2. opp. hæc autem nomina, substantia E. G. & Pater, exprimere eandem rem incommutabilem, sed illud hanc designare quatenus absolute subsistit; hoc vero, prout dicitur relative: & nullo vocabulo perfecte demonstrari ineffabilem Deinaturam, quemadmodum commentus est nefarius hæreticus Eunomius refutatus eodem libro capite primo. Sequitur secundo, esse inter Divinas personas perfectissimam æqualitatem, etiam si in qualibet non habeatur eadem relatio; quoniam hæc est quidem perfectio, sed eadem penitus cum natura: unde nulla caret perfectione relationis persona aliqua, cum nulla sit persona, quæ non sit essentia eadem inseparabilis, ut diximus lib. VII. cap. 6. ad 7. Tertio sequitur posse facile conciliari veterum dicta, quorum aliqui docent Personas constitui se ipsis, alii autem tradunt constitui proprietatibus personalibus. Nam constituuntur se ipsis, quatenus non efficiuntur personæ per aliquam formam intrinsicè inhaerentem, aut advenientem extrinsecus, quæ summæ Dei opponitur simplicitati: & constituuntur quoque proprietatibus personalibus significabilibus *incomplexæ*, id

id est, relationibus, quæ nullatenus, nisi cogitatione nostra, & respectu connotatorum ab illa summa re distinguuntur, quæ est Pater generans, Filius genitus, & Spiritus Sanctus procedens. Tandem sequitur, uti inter principia divinarum *processionum*, ita inter terminos nullum interesse discrimen: sed omnem terminum distinguere realiter à suo principio propter relationem oppo-

sitionis, & in unoquoque principio ac termino servari perfectissimæ naturæ unitatem. Quamobrem tradita à nobis doctrina inter frequentes pelagi scopulos poterit, quasi levis cymba, secundissime cursum tenere: in altum tamen duci, neque navigio datum est, quantumvis ornato velis, malis, antennis, gubernatore, remigibus.

CAPUT VI.

Quot sint in Uno, Trinoque Deo subsistentiæ.

SUMMARIUM.

1. Status questionis.
2. Afferitur, tres esse in Deo subsistentias, si rō subsistentia accipiat pro modo pecu-

liari existendi, quo constituitur persona plenarie individua.

3. Unam verò tantum, si rō subsistentia accipiat pro ratione existendi per se.

1.
Quot subsistentiæ in Deo uno & trino,

FUIT quondam de significatione subsistentiæ & hypostaseos controversia, ut dixi cap. ultimo libri VII. nunc nulla est; atque his vocabulis non Dei naturam, sed proprietatem personalem concordibus animis declaramus. Est autem subsistentia proprius existendi modus, quo redditur persona plenarie individua, ut eam describitur accurati Philosophi: neque addit aliquid naturæ, præsertim infinite perfectæ, præterquam ordinem relationis, quomodo declaravi lib. VII. cap. 6. ad 8. Et quidem si hæc personalis proprietas foret realiter à natura distincta, sequeretur veram esse opinionem Abbatis Florentis, quam supra cap. 2. à Lateranensi Synodo damnatam esse affirmavimus, videlicet reperiri in Deo *quaternitatem*, id est tres personas, & distinctam à singulis naturam communem, quasi quartam. Hoc præterea blasphemum hæreticumque fieret consequens, nullam ex Tribus personis fore Deum verum ac summum; quoniam essent singulæ personæ à natura divinitatis distinctæ, aut saltem, quod simplicissimam naturam evertit, esset unaquæque persona ex duabus rebus congesta. Sed neque intercedere naturam inter ac subsistentiam distinctionem aliam intrinsicam minorem reali, adversus Scotum libri secundi capite tertio probatum est. Petenti vero, qui fieri possit ut multiplicentur personæ in eadem natura, & hæc communis sit, non autem personales proprietates, cum citato loco, tum lib. VII. cap. 6. ad ultimam Oppos. reddita est responsio, eandem summam rem communem esse, ut dicitur ad se; individuum, peculiarem, & distinctam.

R. P. Berti Theol. Tom. II.

distinctam, ut refertur ad terminum oppositum relative, absque ulla intrinseca distinctione.

Quasitum ergo hoc capite propositum sola explicatione nominis subsistentiæ dissolvitur, & non est, ni fallor, Theologorum dissensio, nisi de voce. Cum enim duo quasi munera præstet subsistentia, unum reddere naturam per se & complete existentem, aliud verò illam in aliquo existendi modo individuum: & hoc postremum subsistentiam jam omnes appellant; qui subsistentiam absolutam propugnant præter tres relativas, primum subsistentiæ munus & nominis grammaticalem sensum spectare videntur; & qui tres subsistentias relativas tantum asserunt, hi subsistentiæ munus alterum, & significationem nominis Theologicam contemplantur. Quæ, ut melius percipiantur, sit

PROPOSITIO I. Accepto subsistentiæ vocabulo pro modo peculiari existendi, quo constituitur persona plenarie individua, tres sunt in Deo subsistentiæ.

Hæc propositio probatur 1. auctoritate Conciliorum; inter quæ Nicænum 1. Constantinopolitanum 1. & Lateranense 11. definiunt, fide tenendam esse *Trinitatem in tribus subsistentiis*. 11. testimoniis PP. ait enim Cyrillus de Trinit. lib. 3. *Deitatis natura in tribus subsistentiis proprie subsistit*. Et Athanasius Serm. de Veipara: *Unum Deum in tribus subsistentiis prædicamus*. 111. Probatur ratione: Sunt in Deo tres personæ: ergo tres subsistentiæ; nam qualibet persona ut incommunicabilis sit, habere debet peculiarem modum existendi, quem placuit Fidei Conditoribus dicere *subsistentiam*.

II

PRO-

Explicatio
nominis subsistentiæ.

2.
Propositio 1.

Probatio.